CHESTIA OVREILOR

REVISUIREA ART. 7 DIN CONSTITUȚIE

DISCURS

rostit in ședința Camerei de la 10 Sept. 1879

DE

TITU MAIORESCU
deputat al col. I de Iași.

BUCUREȘTI
Stabilimentul grafic SOCECŬ & TECLU
96, Strada Berzi 96.
1888.

CHESTIA OVREILOR

REVISUIREA ART. 7 DIN CONSTITUȚIE

DISCURS

rostit in ședința Camerei de la 10 Sept. 1879

DE

TITU MAIORESCU
deputat al col. I de Iași.

BUCUREȘTI
Stabilimentul grafic SOCECŬ & TECLU
96, Strada Berzi 96.
1888.

[27,355].

Proiectul majorităţii delegaţilor Camerei de atunci pentru revisuirea art. 7 din Constituţie este in esenţă identic cu actualul art. 7 din Constituţia revisuită.

Ministeriul la 10 Septemvrie 1879 era astfel compus:

I. C. Brătianu,	Preşed. şi Ministru la Lucrările publice.
M. Kogălniceanu,	la Interne.
B. Boerescu,	la Externe.
N. Kreţulescu,	la Culte.
D. Sturdza,	la Finanţe.
General Lecca,	la Rěsboi.
A. Stolojanu,	la Justiţie.

CHESTIA OVREILOR

REVISUIREA ART. 7 DIN CONSTITUŢIE

Domnilor deputaţi,

Imi pare rĕu că propunerea de amânare, ce avusesem onoarea să o fac inaintea d-voastră in şedinţa de Mercuri, n'a fost primită, ci a degenerat, in contra intenţiunilor mele, intr'o chestie de incredere sau neîncredere in guvern. In asemenea situaţiune, maioritatea guvernamentală a respins amânarea; regret insă pentru interesul causei, c'a respins-o. Vedeţi pentru ce a rĕmas dar in discuţiune proiectul majorităţii delegaţilor, şi dacă va ajunge la vot şi va cădea in urma votului, nu mai este cu putinţă ca să fie readus sub aceeaşi formă in discuţiunea d-v.

Dacă insă va cădea şi proiectul guvernului, atunci cum stăm? Dacă ar fi căzut proiectul guvernului şi celălalt venea simultan in aceeaşi zi la vot, atunci puteam cel puţin pe unul să-l scăpăm după votul celuilalt. Dar când ne este cu neputinţă a mai revenì la părerea majorităţii, ne putem

afla in o situaţie in adevĕr complicată. Dar vina nu este a noastră; ea naşte dintr'o procedură parlamentară a majorităţii guvernamentale, şi nu din intenţiunea Camerei intregi. De aceea regret ăncă odată că s'a intêmplat aşa. Dar fiind că fără vina noastră s'a intêmplat aşa, nu vĕ miraţi că chiar in lipsă de contrazicĕtori şi cu tactica majorităţii de a păstra tăcerea, imi iau libertatea de a vorbì inaintea d-voastră şi de a vĕ arĕta pentru ce primim, pentru ce mănţinem şi vom mănţinea proiectul maiorităţii comitetului de de delegaţi. Cred că veţi inţelege totd'odată, şi mai ales, ca deputatul colegiului I al acelui oraş, care a fost vechia capitală a Moldovei, a acelei părţi a României ce este mai cu seamă interesată la cestiunea de astă-zi, să fie in deosebi dator a-şi spune cuvêntul in numele alegĕtorilor sĕi şi a oraşului ce represintă.

Incep prin o declarare. După ce m'am inţeles cu colegii mei din partidul conservator, cu ei impreună şi pentru dênşii am onoarea a vĕ spune aci: Primim propunerea formulată de maioritatea comitetului delegaţilor, ca singura propunere, care este astă-zi cu putinţă (aplause), ca singura propunere, care rĕspunde necesităţilor ţĕrei, ca singura propunere, despre care sperăm că va găsì, prin argumentele ce i se vor da, inţelegere şi sprijin chiar in Europa occidentală.

D-lor deputaţi, aţi vĕzut in şedinţa din urmă, că s'au petrecut atâtea scene de un caracter foarte personal, şi poate mulţi din noi vor fi rĕmas cu impresiunea, că era mai bine ca unele sau altele din cuvintele zise să nu fi fost intrebuinţate; insă emoţiunea aceasta, dacă voţi, personală,

care câştigase pe atâţia dintre noi, era foarte naturală in casul de faţă. Căci cestiunea ministerială in acest moment este nu o cestiune personală, ci o cestiune importantă pentru chiar resolvarea lucrului in sine, pentru chiar liniştirea spiritelor in ţară. Nu intru cât este persoana d-voastră in joc, d-lor miniştri, ci intru cât guvernul, ori-care ar fi el-trebue in imprejurarea de faţă să presinte ţĕrii garanţia de corectitudine şi de tărie consecuentă, intru atât s'a preocupat ţara şi ne preocupăm noi de compunerea cabinetului d-voastre.

Căci vedeţi, d-lor deputaţi: in ori-ce mod se va resolva acum, ca revizuire constituţională vorbind, cestiunea aceasta, ea insuşi nu este terminată, ci va trebuì, in ori-ce caz, să urmeze o importantă lucrare administrativă şi legislativă, ca să continue această organizare mai departe. Şi intrebarea ţĕrii este legitimă: in ale cui mâni este incredinţată operaţia administrativă a primirii Israeliţilor in cetăţenia ro, mână? Când s'a vĕzut formarea ministerului dela 11 Iulie 1879 şi programul, pe care l'au declarat d-lor atunci in adresa către M. S. Domnitorul *franc* şi *leal;* când s'a vĕzut scris in acest program. că se depărtează ori-ce idee de categorii, ţara s'a liniştit şi aţi vĕzut, că a aşteptat, dacă nu cu incredere, cel puţin cu răbdare, calea mai departe ce o veţi urma in realizarea programului d-v. Când insă d. ministru de interne(1), care la 11 Iulie a scris *franc* şi *leal*, „depărtez ori-ce idee de categorii", vine la 7 Septemvrie in Cameră

1) M. Kogălniceanu.

şi ne spune: „*Am fost dela 1864 tot-deauna pentru categorii, sunt şi astă-zi pentru categorii*“ (aplause), atunci, d-lor, cum să nu se turbure ţara!? atunci involuntar se intreabă oamenii: ce se ascunde acì? Căci lămurit nu este lucru, când o declaraţiune solemnă vine şi isbeşte in cap cea-l'altă declaraţiune tot aşa de solemnă, şi aceasta in interval de căte-va septĕmâni.

D-lor, fiind-că s'a aruncat din partea d-lui ministru al cultelor şi instrucţiunii publice (2) cuvêntul de *patriotism*, că ar fi adică nepatriotic de a releva asemenea contraziceri, vĕ intreb: să fie oare nepatriotic a le releva şi să fie patriotic a le comite? Noi cerem o declaraţiune francă şi lămurită: Ce voiţi d-v.? Şi vĕ rugăm in ori-ce caz un lucru: nu voiţi intr'o zi una şi intr'altă zi alta; căci aceste voinţe schimbătoare produc neliniştea, de care este coprinsă ţara. D-le ministru de interne, permiteţi'mi a spune că, pe lăngă raporturile d-v. prefectoriale, ştim şi noi, deputaţii, ştim care este spiritul ţării; ne-am pus şi noi in relaţiuni repeţite cu alegĕtorii noştrii şi suntem dar in drept a vĕ spune: *e neliniştită* ţara de şovăirile d-voastre; e neliniştită de intunericul, in care o lăsaţi asupra unui program cert şi clar al d-voastre.

Da, d-lor deputaţi, de contrazicere trebue acuzat d. ministru de interne, insă, acuzând, să fim drepţi şi să nu uităm circumstanţele atenuante.

Lipsa de consecuenţă a cabinetului vine, in parte, din

2) N. Kreţulescu.

necesitatea timpurilor in cări ne aflăm. Inţeleg că d. ministru de interne şi cei-l'alţi colegi ai sĕi, cari, la 11 Iulie, ziceau: „*Nici un fel de categorii,*“ — astă-zi, la 10 Septemvrie, in faţa a nu ştiu căror alte ştiinţe ce au priimit din străinătate, să stea la indoială asupra acelui program; inţeleg; — insă, daca omeneşte sunt de inţeles, şi daca nu trebue pus la indoială inaltul d-lor patriotism, nu rĕmâne mai puţin adevĕrat că se nasc indoieli asupra conducerii afacerilor din partea d-lor, şi că nehotărîrea d-lor a adus neliniştea ţării.

Dacă aceste şovăiri de programe diferite ar lipsì, şi o parte din greutăţile situaţiunii ar lipsì. Şi fiind-că cuvintele ce le zicem aci se aud de coroană şi se citesc de străinătate, ţiu de datoria mea a zice: nu este cestiune personală, nu este cestiune de partid, din care provine puţina increderc ce o are o mare parte a Camerii in guvernul actual; ci este numai ecoul marei indoieli, ce domneşte in ţară asupra liniei de conduită şi asupra planurilor guvernului actual.

Mai este o cestiune, d-lor, ce trebue să o ating prealabil, inainte de a intra in fond. Poziţiunea noastră, a celor ce nu urmăm cu ori-ce preţ părerile guvernului, se invălueşte din partea organelor de publicitate inspirate de guvern intr'o atmosferă aşa de intunecoasă, in cât trebue mai ântâi de toate să căutăm a imprăştia acea atmosferă artificială spre a pune lucrurile in adevĕrata lor lumină, şi apoi să discutăm. Ast-fel, am vĕzut jurnalul *Românul* revenind in numĕrul din urmă earăşi la cele ce a zis cu câte-va numere mai inainte, şi afirmând din nou, că intenţiunea

partidului conservator care, după cum veţi vedea, vine şi susţine franc şi leal opiniunea majorităţii delegaţilor, este de a-şi ascunde părerea sa in această cestiune, pentru ca să vină la putere şi, cu ajutorul Alianţei israelite, să dea mai mult de cât voieşte chiar guvernul de astă-zi. Este o *calomnie* aceasta, o zic astă-zi precum am zis-o in rêndul trecut.

Când partidul conservator vine şi vĕ spune clar, că este pentru părerea majorităţii comitetului delegaţilor, şi că aceasta este singura părere ce o va susţine, sunt in drept a respinge cu indignaţiune ori-ce insinuare in sensul contrar. (Aplause). Şi *Pressa*... nu ştiu dacă mĕ esprim bine când zic că este un organ apropiat de d. ministru de externe, Boerescu, continuă sistemul inceput cu atâta lealitate de *Românul*, şi zice: Faimoasa petiţiune de la Iaşi, pe care au subscris'o conservatorii, a vorbit de emanciparea Evreilor, conservatorii pe atunci voiau să dea drepturi Evreilor. Bine făceau, adaogă *Pressa*, insă din acei cari au subscris petiţiunea unul singur este, d. P. Carp, care astă-zi are stofa unui viitor om de Stat, căci îşi mănţine părerea. (Ilaritate).

D. *P. P. Carp*. Declar că n'am subscris petiţiunea de la Iaşi.

D. *T. Maiorescu*. Petiţiunea de la Iaşi o am aci; vedeţi-o: nu există intr'ênsa nici un singur cuvênt despre Evrei sau despre emanciparea ori impămênteniirea lor. Aceasta este ântâi. Al doilea: intre acei cari au subscris petiţiunea, d. P. P. Carp *nu* există (ilaritate).

Inţeleg să nu vĕ ocupaţi de loc de atitudinea noastră;

dar ocupându-vĕ, nu inţeleg să o falsificaţi şi să o presentaţi ţării aşa cum n'a fost nici-o-dată. Ce accente să mai găsesc, d-lor, pentru a stigmatiza nenorocita deprindere a unei părţi din ziarele noastre, de a hrănì pe cititorii lor cu neadevĕruri asupra adversarilor lor momentani. Lăsaţi-ne o-dată să spunem ceea ce in adevĕr am spus, şi veţi găsì destule elemente spre a ne combate. Dar nu ne atribuiţi lucruri, ce nu le-am zis şi nu le-am gândit, căci aceasta este o procedură nedemnă de situaţiunea de faţă, şi chiar periculoasă. (Aplause).

Dacă d-voastră căutaţi a ne discredita pe fie-care dintre noi individual prin asemenea inexactităţi, atunci discreditaţi ţara, şi cui aduceţi foloase? Nu mai puţin aşi crede, că şi limbagiul miniştrilor in Cameră ar trebuì să fie mai moderat faţă cu proiectul majorităţii delegaţilor. După cuvêntul de *intrigi personale* vine acum cuvêntul de *sfidare a Europei*, ce ni-l aruncă d. Kogălniceanu. Dar, dacă va triumfa părerea ţĕrii, cum remân cuvintele acelora, cari zic că e o sfidare a Europei in aceasta? Eu am conştiinţa, că vorbind aşa, cum voiu vorbì in susţinerea proiectului majorităţii, nu sfidez pe nimeni şi mai cu seamă pe Europa, de la care mi-am primit prima mea educaţiune şi cultură, şi ale cărei idei le ştiu in acord cu ceea ce voiu avea onoare să zic acum.

Aşa dar, d-lor, silit de imprejurări, voiu intra in fine acum in discuţiunea proiectului ce ne ocupă.

D-lor, e vorba de revizuirea art. 7 din Constituţiune. Am auzit pe cel d'intâi orator, care a luat cuvêntul

in această cestiune, zicĕnd că ar fi mai bine să nu se facă de loc revizuirea.

Inţeleg şi fie-care din d-voastră inţelege simţimêntul de susceptibilitate naţională, care a dictat propunerea de nerevizuire, şi sunt chiar convins că şi d-voastră, cari sunteţi pe banca ministerială, dacă aţi putea scăpa situaţiunea, fără ca să revizuiţi acum art. 7, aţi părăsì pentru moment ori-ce idee de revizuire.

Prin urmare, asupra sentimentului de a nu se face revizuire, asupra acestui sentiment, nu mai poate fi discuţiune, pentru că nu este unul dintre noi care să nu-l inţeleagă, şi fie-care Român ar dori ca să se facă această revizuire mai bine atunci, când am putea-o face prin liberă voinţa noastră, ear nu acum, sub impunerea altora.

Cu toate acestea, d-lor, fiind-că acum nu este vorba de simţibilitatea noastră, ci este vorba de politică rece, imi veţi da voie să intru in expunerea argumentelor, care — politiceşte vorbind — ne silesc a primì idea de revizuire a art. 7 din Constituţiunea noastră, revizuire cerută de articolul 44 al Tratatului de la Berlin.

Să ne amintim puţin trecutul nostru politic.

Renaşterea noastră politică sub forma de stat modern imi pot permite a o data de la anul 1858, adecă de la punerea in aplicare a Convenţiunei de la Paris.

Vĕ aduceţi aminte ce s'a petrecut pe atunci. In Tratatul de la Paris de la 1856 intre altele se zicea, că se va face convenţiunea posterioară, care va regula poziţiunea noastră, şi după cum ştiţi, pentru incheiarea acestei con-

Caragiale

venţiuni, puterile garante au trimis comisari extraordinari şi speciali, cari să studieze aspiraţiunile şi adevĕrata voinţă a ţării asupra organizării sale politice şi administrative.

In faţa acestor comisari trimişi de puterile străine, ce am făcut noi, ţara? Oare am zis noi atunci: nu vĕ primim, pentru că ţara voeşte singură să-şi pună norma dreptului sĕu public şi să-şi aşeze ea singură fundamentul sĕu politic? Nu! noi n'am declarat aşa, ci am ales Divanurile ad-hoc, care au formulat dorinţele ţării, dintre cari unele apoi s'au pus in Convenţiunea de la Paris, şi ast-fel s'a aşezat fundamentul organisaţiunii politice a Principatelor-Unite.

Această primire din partea noastră de a ni se aşterne, prin o convenţie a Puterilor garante, bazele existenţii noastre politice ca stat european, a fost expres formulat prin memorandul explicativ la decisiunea Divanului ad-hoc al Valachiei din 9 Octomvrie 1857.

Şi pentru ca să vedeţi, ce anume se zicea atunci, imi veţi permite să vĕ citez un singur pasaj caracteristic din acel memorandum.

Citarea o fac din culegerea de acte asupra cestiunii orientale (vol. 3, pag. 144) intogmită de d. de Iasmund, despre carele citeam in ziarele germane, că era designat de Imperiul German ca ministru resident al sĕu la Bucureşti.

Citând insă, sunt silit a retraduce din nemţeşte in româneşte:

„Noi Românii, adânc pĕtrunşi de intenţiunile generoase şi inţelepte ale Puterilor garante, suntem nerăbdători

de a primì din mânile lor botezul nouei noastre existenţe politice“.

Acesta este spiritul, in care a lucrat Divanul *ad-hoc* al Valachiei. Eată acum şi declararea formală a Divanului *ad-hoc* din Moldova, in şedinţa sa de la 19 Octomvrie 1857:

„Divanul *ad-hoc*, păşind pe calea care ii este deschisă prin Tratatul de la Paris, adică de a arăta dorinţele ţării inaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor, declară etc“... Urmează apoi cunoscutele cinci puncturi: 1. respectarea capitulaţiilor; 2. unirea; 3. prinţul străin ereditar; 4. neutralitatea; 5. constituţionalismul.

Va să zică, dorinţele noastre le-am exprimat Europei, şi i-am recunoscut noi inşine competinţa de a legifera pentru noi intru cele din afară.

Să urmăm acum situaţiunea noastră faţă cu Europa mai departe. Comisarii de atunci, trimişi de Europa ca să afle dorinţele noastre, intreabă, prin o adresă oficială din 10 Noemvrie 1857, pe preşedintele Divanului din Bucureşti: Dar asupra reorganizării interne ce dorinţe aveţi? Şi atunci Divanul *ad-hoc* din Bucureşti, in urma propunerii Prinţului Dimitrie Ghica, ia acea resoluşiune memorabilă din Decemvrie 1857, in care se zice: „Dorinţele generale au fost acelea ce s'au expus Puterilor; altă dorinţă pentru reorganizarea internă nu avem faţă cu Puterile străine şi nu putem să o exprimăm! Căci reorganizarea internă trebue să se facă prin chiar adunările legislative ale noastre“. (Aplause).

Ast-fel s'a pus din capul locului acea linie de demarcaţiune bine definită: In ceea ce priveşte dreptul public

internaţional, Europa să ne reguleze; ear intru ceea ce priveşte dreptul nostru public intern, faţă cu noi inşine, nu putem primì ca Europa să intervie. Am primit ca Europa să sancţioneze capitulaţiunile noastre faţă cu Turcia; am voit ca să ne dea unirea şi principiul unei constituţiuni; am cerut ca să ne dea dreptul de a avea un principe străin ereditar, precum şi garantarea neutralităţii; dar când a fost vorba de organizarea noastră internă, atunci Divanul *ad-hoc* a rĕspuns că nu primeşte intervenirea străină şi drept a făcut că n'a primit-o. (Aplause).

Ce s'a intêmplat cu această deciziune? A venit conferenţa de la Paris şi, la 7 (19) August 1858, ne-a dat acea Convenţiune care a regulat viaţa noastră politică.

D-lor, România in primul moment a primit Convenţiunea cu fundament al noului stat, deşi nu ne fuseseră acordate toate cerinţele noastre, nici măcar Unirea definitivă. Totuşi s'a primit Convenţiunea, căci s'a introdus comisia Centrală şi s'a inceput să se facă lucrările in sensul Convenţiunei. Insă prin faptul patriotic şi inţelept al alegerii Principelui Cuza in amĕndoĕ ţările, am realizat noi inşine Unirea de fapt. La acest fapt a contribuit mult elocuenţa unui tĕnĕr deputat de atunci, a actualului ministru de externe, d. Vasilie Boerescu. Pe această cale ţara a mers cu paşi siguri mai departe, mergĕnd in sensul Convenţiunii, unde era in competinţa ei, şi mergĕnd in contra Convenţiunii, unde ne atingea integritatea noastră internă.

Printul Cuza a lucrat cu multă prudenţă, când a inceput să inlăture una după alta acele dispoziţiuni ale Con-

venţiunii, cari nu erau conforme cu linia limitativă intre dreptul public şi organizarea internă, a desfiinţat Comisia centrală, a făcut Unirea, introducênd un singur minister, a secularizat mănăstirile inchinate şi a făcut in sfêrşit foarte bine, când la 2 Maiu 1864 a introdus „Statutul“ in modul cum l'a introdus.

D-lor, fiind că s'a vorbit atât de mult de „lovitura de stat“ de la 2 Maiu 1864, daţi-mi voe a nu inţelege aplicarea acestui cuvênt in sensul cum se face. Căci ce s'a lovit la 2 Maiu 1864? S'a lovit o Constituţiune lucrată de noi? S'a lovit o organizare ce insăşi ţara şi-ar fi dat-o in libera ei voinţă?

Nimic din toate acestea! S'au lovit numai nişte disposiţiuni inscrise de pe masa verde a diplomaţiei străine, şi cari n'ar fi trebuit să intre in dreptul public intern al nostru. Bine a făcut Prinţul Cuza când, inlăturând o parte din acea operă străină, a păstrat dintr'ênsa numai acele articole, cari se raportau la relaţiunile noastre externe cu Europa, afirmându-ne autonomia in privinţa administraţiunii noastre interne.

Actualul d. ministru de interne a esitat mai pe urmă mult asupra faptului de la 2 Maiu, şi era un timp, când ar fi dorit să se facă uitat. Imi pare bine că asta-zi a revenit la adevĕratele sentimente şi revendică pentru sine partea de merit, ce i se cuvine in acest fapt memorabil. Insă, cum zisei, la 2 Maiu 1864 nu am rupt relaţiunile stabilite cu Europa. Vedeţi ce se zice cu ocasiunea rĕu numi-

tei lovituri de stat de la 1864. Statutul desvoltător Convenţiunii din 7 August 1858, promulgat la 2 Iulie 1864, zice:

„Convenţiunea incheiată la Paris in 7 (19) August 1858, intre Curtea suverană şi intre Puterile garante autonomiei Principatelor-unite, este şi remâne legea fundamentală a României.

„Insă indoita alegere din 5 şi 24 Ianuarie 1859, sĕvêrşirea unirei şi desfiinţarea comisiei centrale, făcênd neaplicabile mai multe articole esenţiale din Convenţiune, atât pentru indeplinirea acestora, cât şi pentru reaşezarea echilibrului intre puterile statului, ca act adiţional al Convenţiunii intră de astă-zi in putere următorul Statut...“

Şi apoi: *Modificaţiuni indeplinitoare statutului:*

In preambulul statutului: „Principatele-unite pot in viitor a schimba legile care privesc administraţiunea lor din lăuntru, cu concursul legal al tuturor puterilor stabilite şi fără nici o intervenţiune; se inţelege, că această facultate nu se poate intinde la legăturile cari unesc Principatele cu Imperiul Otoman, nici la tractatele dintre Inalta Poartă şi celelalte Puteri, cari sunt şi rĕmân obligatorii pentru aceste Principate“.

Se poate ceva mai clar, de cât deosebirea aci stabilită intre ceea ce este drept public internaţional şi ceea ce este dreptul nostru intern, unde nimeni nu are să se amestice?

Aci este una din părţile insemnate ale actului de la 2 Maiŭ 1864. Vine apoi codul civil aplicat deabia de la Decemvrie 1865 şi reguleazà pentru prima oară drepturile politice ale Israeliţilor, căci legea comunală din 1864 vorbea

numai de drepturi comunale, care nu sunt totdeauna drepturi politice in sensul strâns al cuvêntului, adică drepturi de participare la puterea legislativă, executivă şi judecătorească a statului.

Convenţiunea de la Paris din 1858, in acea parte care ne rĕmânea bine aplicabilă, zice la art. 46 „Moldoveni şi Valahi de ori-ce rit creştin se vor bucura de o potrivă de drepturile politice. Exerciţiul acestor drepturi se va putea intinde şi la celelalte culte“. Prin ce?... „*Prin dispoziţiuni legislative*“.

Convenţiunea doreşte intinderea drepturilor politice şi la Evrei ca principiu. Insă ea zice: modul aplicării acestui princip se va face prin dispoziţiuni legislative interne ale ţării. Nu admite Europa că este de atribuţiunile ei de a ne fixa timpul şi modul intinderii drepturilor politice la Evrei. Codul civil de la 1865 vine şi aplică acest principiu, şi prin art. 16 dă Evreilor putinţa de a dobăndì naturalisarea individuală — ca ori-ce alt străin — cerênd-o Camerii, fără a beneficia insă de art. 8.

Cine ştie ce s'a petrecut intre culise cu acest articol, ştie că a fost in deosebi foarte favorabil primit de ambasadorii de la Constantinopol ai puterilor; ştie că neuitatul Costache Negri, agentul prinţului Cuza la Constantinopol, ne scria că art. acesta poate impăca pe puteri cu actele noastre de independenţă, arĕtându-le că, dacă in unele lucrăm peste Convenţia de la Paris, in altele 'i aplicăm spiritul ei. Aşa dar, art. 16 din codul civil de la 1865 consfinţeşte şi aplică art. 46 al Convenţiei de la Paris in privinţa

Israeliţilor. Vine anul 1866. La 66, — şi astă-zi nu este timpul a ne intreba cine e vinovat de emoţiunea produsă, al cărei resultat a fost art. 7, — la 66, s'a introdus in Constituţiunea de la 1 Iulie art. 7 ca o restricţiune din causă religioasă. Art. 46 din Convenţiunea de la Paris ne lasă la dispoşiţiunea noastră legislativă, cum să punem in practică acordarea drepturilor politice aie Evreilor; insă ne arată ca direcţiune in viitor, ca să le dăm vre-o dată. Codul civil din 1865 le şi dase prin naturalizare indiviuuală. Vine acum art. 7 din Constituţiunea de la 1866 şi le ia innpoi, şi ast-fel loveşte direct in spiritul art. 46 al Convenţiunii. Rĕul 'l-a făcut dar art. 7 al Constituţiunil, care ne-a atras actuala revenire a Europei asupra cestiunii Evreilor la noi.

De explicat se poate explica ceea ce s'a intêmplat atunci. Nu uitaţi, d-lor, că in acel moment era primit in mijlocul nostru Principele străin sub forma ereditară; şi, deşi prin aceasta se indeplinea o dorinţă de mult formulată, insă in ţară era accentuată atunci temerea, ca nu cum-va viitorul Principe străin să aducă şi multe elemente străine in ţară. Şi dar prin o reacţiune naturală trebue să ne explicăm multe disposiţiuni prohibitive din Constituţiune, cari poate că nu ar fi fost formulate, dacă această temere nu ar fi existat. Din norocire, temerea aceasta a fost exagerată, şi lucru ştiut de toţi este, că numai străin nu a rĕmas Principele nostru de această ţară. Dar din acea temere s'a născut poate art. 7 ca şi art. 3 al Constituţiunii noastre.

Constituţiunea din 1866 in ce relaţiune stă ea cu pu-

terile garante ale Europei? Iată o intrebare importantă in cestiunea de faţă.

Să vorbim intâi de posiţiunea Principelui străin ereditar. Insăşi persoana Principelui ales nu stă in legătură primitivă şi necesară cu Constituţiunea de la 1 Iulie 1866. Principele străin este la noi ales prin un plebiscit făcut la Aprilie 1866. In momentul când aţi lucrat d-v. Constituţiunea, noi aveam Principele străin prin un fapt plebiscitar, rădăcina sa juridică. Pe de altă parte, in Constituţiune nu se vorbeşte nimic despre relaţiunile noastre cu Turcia: nimic nu se vorbeşte despre tributul ce i-l plăteam. Noi am anticipat oare cum prin Constituţiunea de la 1866 timpul independenţei noastre de astă-zi. Dar am anticipat numai *pro forma*, căci de fapt Principele Carol, in urma sfatului dat de către preşedintele consiliului de atunci d. Ioan Ghica, a scris o scrisoare de supunere Sultanului de la Constantinopole, s'a dus acolo şi a primit investitura. Va să zică, relaţiunile noastre internaţionale faţă cu Puterile nu erau atinse prin Constituţiune. In faţa Europei ziceam: păstrăm relaţiunile internaţionale, şi la ori-ce moment ne provocam la puterile garante, prevĕzute in Tractatul şi Convenţiunea de la Paris; şi când a isbucnit la 1877 resbelul oriental intre Turcia şi Rusia, ne adresam la Puterile garante pentru respectarea neutralitaţii, dacă se va putea. Se constată dar că relaţiunile noastre cu Puterile garante şi cu Poarta otomană stăteau ăncă in picioare şi după Constituţia de la 1866 aşa cum erau mai inainte.

Vine acum, după rĕsboiul oriental, Tractatul de la

Berlin din Iulie 1878. Ce va zice România faţă cu Tractatul de la Berlin? Remarcaţi mai ântâi, că Tractatul din Berlin proclamă singur, ca preambul, că este *continuarea operei Tractatului* de la Paris din 56.

„*Au nom de Dieu tout-puissant S. M. l'Empereur d'Allemagne, S. M. l'Empereur d'Autriche-Hongrie, etc. désirant régler dans une pensée d'ordre européen, conformément aux stipulations du traité de Paris du 30 Mars 1856, les questions soulevées en Orient par les événements des dernières années et par la guerre dont le traité préliminaire de San Stéfano a marqué le terme, ont eté unanimement d'avis que la réunion d'un congrès serait le meilleur moyen de faciliter leur entente. A cet effet, etc.*"

Mai ântâi de toate trebue să fim drepţi! Dacă primim ceva, când ne convine, ca o cestiune de onoare trebue să primim şi atunci, când acelaş lucru este in contra noastră. Intreb: un congres, care continuă şi regulează conferinţa de la Paris, pe care am primit-o de bună, este un congres care se poate legitim ocupa şi de noi? Eu rĕspund *da*, şi am fi rĕu primiţi in relaţiunile noastre cu Europa, când am zice; nu. Acest rĕspuns al meu este un rĕspuns conform cu dreptul public internaţional. Inţeleg că ar fi fost un fel de politică, ce e drept cam indrăsneaţă, ca in urma incetării resbelului, noi să zicem: ne-am recâştigat independenţa cu arma in mână, cu arma in mână voim să o mănţinem, şi voim să ne organizăm aşa cum voim noi fără nici un fel de amestec. Ar fi fost o politică, şi daca am fi avut

tăria armatelor necesară ar fi fost o politică posibilă, deşi cu greu aplicabilă in Europa. Dar aşa a fost? N'a fost aşa.

In momentul când s'a intrunit Congresul la Berlin, aţi vĕzut că doi miniştri, in numele Camerii şi Senatului, in numele ţării deci, au mers la Berlin ca să prezinte iarăşi dorinţele ţării, ca la 1857.

Ne-am pus dar in relaţiuni cu Berlinul şi am primit ca Tractatul de Berlin să se ocupe şi să reguleze astfel şi soarta noastră internaţională. Aceasta insemnează mergerea la Berlin a d-lor Kogălniceanu şi Brătianu.

A venit in fine Tractatul din Berlin de la Iulie 1878, s'a comunicat României şi a venit in desbaterea Camerei noastre in Septemvrie 1878. Vĕ aduceţi aminte, d-lor, cât era de neinsemnată in Camera de atunci oposiţia conservatoare. Abia eram 4 la numĕr; nici 5 nu eram, numĕrul regulamentar, ca să facem să se pună la vot o propunere.

Am propus atunci cu toate aceste, şi tot prin neinsemnatul meu organ, că dacă este vorba de a ne pronunţa asupra Tractatului din Berlin, *să se consulte ţara convocându-se de pe atunci constituanta*. Căci, din momentul ce declaram că primim Tractatul de la Berlin, făceam un act constituţional, care nu se putea indeplinì decât de o Cameră constituantă. Această părere a fost pusă la vot, a reuşit a i se face cel puţin această onoare, dar a fost respinsă şi a fost primită de către majoritate strania propunere formulată aşa: „Camera, conformându-se Tractatului din Berlin, autorisează luarea Dobrogei, ear cele-l'alte cestiuni se vor regula pe cale constituţională."

Mare greşală! stăruesc a crede şi astă-zi precum o spuneam şi atunci. De mari greutăţi am fi scăpat, dacă de pe atunci se intreprindea opera de revizuire constituţională, care vine astă-zi aşa de târziu.

Dar in fine aşa a vrut guvernul şi majoritatea. A venit apoi Camera trecută şi s'a pronunţat intr'un mod constituţional, că este caz de a se revizuì art. 7 din Constituţiune.

Ei bine, faţă cu această pronunţare, nu cred că este prudent şi nici drept ca să spunem Europei astă-zi după toate cele petrecute: nu vrem să ştim de tine, deşi ceri prin Tractatul de la Berlin ceva prevĕzut deja in Convenţiunea din Paris, pe care am primit'o de mult; noi iţi respingem cererea. Aceasta ar fi imprudent şi nelegal din partea noastră.

Pentru aceste motive, noi nu putem primi punctul de vedere al acelora ce sunt contra revizuirii Constituţiunii, ci credem just a se procede la o revizuire a art. 7.

Dar la ce fel de revizuire? — Aci e cestiunea.

Puterile semnatare ale Tractatului de la Berlin sunt in tot dreptul să ne ceară, după dreptul public, ca Constituţiunea noastră să nu fie in desacord cu ideile cuprinse in Convenţiunea de la Paris; şi fiind-că in acea Convenţiune se zice, că noi trebue să intindem la vreme drepturile politice şi la culturile necreştine, Europa este in drept a ne cere să punem in aplicare idea Convenţiunii prin o dispoziţiune constituţională. Atâta insă, şi, după dreptul public, gândesc că atât şi nimic mai mult. Propunerea majorităţii comitetului delegaţilor respunde la această cerere legitimă

a Europei. Când noi ştergem art. 7 din Constituţia noastră, când proclamăm că nu mai există restricţiuni din causă de religiune pentru obţinerea drepturilor politice, când declarăm, că ori-ce străin, de ori-ce religiune, poate fi primit la bucurarea de drepturi politice prin naturalizare, prin aceasta satisfacem cererea Europei.

Dară guvernul ne zice: Europa cere mai mult. — Sub ce formă cere Europa ceva mai mult? Să examinăm cestiunea.

D-lor, ştiţi că la redactarea textului Tractatului de la Berlin s'a făcut incercarea de a se introduce idea de *emanciparea* Evreilor de la noi sub formă colectivă chiar prin disposiţiunile Tractatului.

In protocolul 17 găsiţi o propunere a Comitelui de Launay; era vorba cum să se formuleze art. 44 care ne priveşte, şi vine atunci d. Desprez, al treilea insărcinat al Franţei, care era insărcinat cu instrumentarea textului Tractatului, şi zice:

„Le 5e article, qui a pour objet l'égalité des droits et la liberté des cultes, a donné lieu à des difficultés de rédaction : cet article en effet est commun à la Bulgarie, au Monténégro, à la Serbie, à la Roumanie, et la commission devait trouver une même formule pour diverses situations: il était particulièrement malaisé d'y comprendre les israélites de Roumanie dont la situation est indéterminée au point de vue de la nationalité. Le Comte de Launay, dans le but de prévenir tout malentendu, a proposé, au cours de la discussion, l'insertion de la phrase suivante: „les

israélites de Roumanie, pour autant qu'ils n'appartiennent pas à une nationalité étrangère, acquièrent, de plein droit, la nationalité roumaine."

Incercarea de a se interpreta astfel Tractatul de la Berlin a avut intenţiunea de a emancipa o intreagă categorie de Evrei. Dar la aceasta respunde principele de Bismarck:

„Le prince de Bismarck signale les inconvénients qu'il y aurait à modifier les résolutions adoptées par le congrès et qui ont formé la base des travaux de la commission de rédaction. Il est nécessaire que le congrés s'oppose à toute tentative de revenir sur le fond.

„M. Desprez ajoute que la commission a maintenu sa rédaction primitive, qui lui paraît de nature à concilier tous les intérêts en cause, et que M. de Launay s'est borné a demander l'insertion de sa motion au protocole."

Principele Bismarck semnalează dar inconvenientele cari ar fi să mai revină congresul asupra fondului şi să modifice bazele cari erau deja fixate; va să zică, că se respinge in chiar sinul Congresului incercarea de a declara, că este vorba *de emanciparea* unei categorii de Evrei, se respinge aceasta ca ceva care *modifică* sensul decisiunilor anterioare.

D-lor, principiul art. 44 din Tractatul de la Berlin noi il primim aşa cum este formulat in generalitatea lui, ştergem ori-ce restricţiune religioasă. Insă cestiunea de a şti, primim Evreii individual prin naturalizare, primim Evrei prin categorii, primim Evreii prin liste, aceasta este o cestiune, ce in ori-ce caz, după dreptul public, ne rĕmâne reservată noĕ; căci dacă deja Convenţiunea din Paris de la

1858 ne-a lăsat atunci, când eram mai slabi, dreptul autonomiei şi ne-a zis: „Veţi intinde drepturile politice şi la Evrei prin disposiţiuni legislative, când le veţi crede necesarie", — cum astă-zi, când noi suntem mai tari, când nu ne daţi nici măcar in schimb garanţia neutralităţii, cum astă-zi când ştergem acel articol restrictiv, aţi putea să intraţi in detaliile legislaţiunii noastre interne?

Fără a „sfida" pe nimeni, suntem in drept a zice: este o cestiune de apreciare, şi astfel este drept că in această materie, care priveşte direct interesul nostru, să apreciem şi noi, după cum ne dictează conservarea naţionalităţii noastre. (Aplauze).

Trec acum la alt argument, d-lor deputaţi. D. ministru de externe, când mi-a rĕspuns in şedinţa de Miercuri la o simplă aluziune ce făcusem asupra compunerii ministeriului actual, şi in privinţa cării simple aluziuni mi-a făcut onoare de a-mi respunde un ministru, al doilea ministru şi al treilea ministru — era prea multă onoare pentru mine, — in acea şedinţă de Miercuri dar, d. ministru de externe zicea: „Vedeţi fineţea! d. Maiorescu, care este cunoscut ca amic al Evreilor, nu s'a pronunţat, intr'un sens sau intr'altul." Sper, d-lor, că astă-zi m'am pronunţat aşa incât să nu mai existe indoială. Relev şi cuvêntul de amic al Evreilor. Dacă prin acest cuvênt se inţelege a nu avea nici o antipatie naţională in contra lor, de a fi amic al Evreilor in acelaş sens şi aceleaşi proporţii, in cari pot fi amic al Francejilor, al Germanilor şi al altor naţiuni străine, atunci primesc acest epitet. Sunt amic al Evreilor, nu am nici o antipatie

in contra lor. Printre Evrei, am cunoscuţi, pentru cari am cea mai mare stimă, atât in ţară cât şi in străinĕtate; şi din momentul când ni se garantează propria naţionalitate, le doresc bună primire şi voiŭ fi mulţumit când îi voiŭ vedea bucurându-se, in pace, sub soarele României, de ospitalitatea şi de drepturile noastre. (Aplause).

Ca amic al Evreilor dar; ca unul care, cu neinsemnata mea persoană, am fost citat in străinĕtate, de câte ori era vorba de cestiunea Evreilor la noi; ca unul care am vĕzut că unele afirmări ale mele, favorabile lor, au fost citate in diferite broşuri asupra cestiunii israelite; ca unul care păstrez aceleaşi sentimente şi aceeaşi atitudine faţă cu dênşii şi astă-zi, — voiŭ să sfătuesc pe Evrei de a nu intinde coarda prea tare in momentul de faţă (aplause). D-lor, eu am găsit foarte nepotrivită, foarte in contra intereselor Evreilor din România, lupta pe care a deschis-o Alianţa israelită străină in contra noastră. (Aplause).

Alta este a ne lăsa pe noi, in pacînică umanitate, să regulăm cestiunea intre Evrei şi intre noi, şi alta este a revolta sentimentul naţional in noi prin presiuni, ce se fac din afară contra noastră (aplause). Şi dacă până la un timp unii din noi chiar ne gândeam la intinderea drepturilor Evreilor in starea legislaţiunii noastre de atunci, astă-zi aceste procedări imprudente şi nedrepte ale Alianţei Israelite ne silesc a ne pune in defensivă şi a ne gândi mai inainte de toate, cum să ne apĕrăm in contra exiginţelor nelegitime şi injuste (aplause). Căci vedeţi greaua situaţiune morală, in care sunt puşi locuitorii acestei ţări prin cestiunea de

faţă. Ne cere oare Tractatul de la Berlin ca să dăm odată ceva şi apoi să scăpăm?

Este vorba de o dare de milioane ce ni s'ar fi impus, cum i s'au impus Franţei miliarde, dar când le-a plătit aceste miliarde, le-a plătit şi a scăpat? Este vorba să ni se iea o provincie, cum s'a luat Franţei doĕ şi noĕ una, dar când le-am perdut şi unii şi alţii, a fost un moment de grozavă durere, dar le-am dat şi am scăpat? — Nu, d-lor, aci nu e vorba de aceasta. Aci e vorba de a introduce in organismul nostru permanent, in viaţa zilnică a noastră acest element acum şi de acum inainte pentru totd'auna. Cu resolvarea de astă-zi nu am terminat cestiunea, ci ea deabia a inceput. (Aplause).

Apoi aşa fiind, d-lor miniştri, cum voiţi d-voastră ca să faceţi introducerea elementului celui nou fie cu naturalizare individuală, fie cu liste, fie cu categorii, fără ca să fie cu bună şi voluntară primire a ţării? (Aplause). Şi ce soartă credeţi d-voastră că reservaţi cu siguranţă nouilor cetăţeni, ce s'ar introduce violentându-se vointa ţărei? (Aplause).

D-lor, nu vorbesc de revolte; nu este al nostru rolul de a vorbi de ele. Cine prevede şi simte, va şti, cât trebue să prevază şi să simţă. Dar vorbesc de simpla conlucrare a lor faţă cu noi. Este vorba de a primi acum pe Evrei cu drepturi politice, cu putinţa de a intra in comună, de a fi alegĕtor şi ales, cu putinţa d'a fi judecător, d'a se urca in gradele militare. Ei bine! cum voiţi să-i puneţi pe aceşti oameni faţă cu ţara? Voiţi să faceţi să se indigneze colegii lor faţă cu dênşii, când îi primiţi? Sau este mai bine de

a-i primi aşa, in cât asentimentul majorităţii ţării să fie impăcat? Mult, puţin, cât vom da, să dăm aşa, incât să fie dat din bună inimă şi fără presiune străină. (Aplause). Alianţa israelită in numele cui vorbeşte? Şi acele state, cari au primit in parte maniera ei de a vedea, pentru ce au primit-o? Pentru că se zice: este o cerinţă a umanităţii, a civilisaţiunii, ca să fim astă-zi in pace unii cu alţii pentru religiune. Aşa este. Dar oare aceeaşi cerinţă umanitară nu ne impune ea ca să primim pe noii cetăţeni in adevěrată pace? Oare cuvintele, cari s'au zis, după cum ne-a mărturisit d. ministru de externe, de către un membru al Alianţei Israelite in Italia, ca să se masacreze mai bine zece mii de Evrei din România, numai să triumfeze principiul, oare aceste cuvinte nu sunt inumane, nu sunt barbare, nu stau in contrazicere cu adevěrata civilisaţiune? Cum? Principiu umanitar masacrarea a zece mii de oameni? Aceasta nu se poate. Aceia cari sunt adevěraţii amici ai Evreilor şi ai omenirii vor zice: este in spiritul secolului al 19-lea să nu fie nici o deosebire de religiune, este in spiritul acestui secol şi de datoria gintei latine din Orient ca să zică: nici o imprejurare fatală a naşterei nu trebue să impedice pe cine-va de a se bucura de drepturile civile şi politice.

Şi daca revoluţia cea mare de la sfârşitul secolului trecut, făcută in Franţa, a desfiinţat privilegiele de naştere prin nobleţă, trebue timpul nostru să desfiinţeze şi privilegiele de ori-ce altă causă de naştere, să nu mai poţi zice cui-va: fiind-că s'a intâmplat să fii născut Evreu, te impedec toată viaţa ta, ori-ce sentiment vei avea de altminteri,

de a te bucura de drepturile civile şi politice! Nu poţi zice aceasta; insă poţi să-i zici: tu, care vrei să vii in mijlocul nostru, trebue să vii cu buna noastră primire, fiind-că voeşti să intri intr'un stat, din care ai să faci parte ca liber cetăţean.

Nu este dar cestiunea de liste, de categorii sau de naturalizare individuală importantă in privinţa numĕrului, — importanţa ei este in privinţa *principiului*. Nu poate România să admită, ca străinii să se introducă in sinul ei prin impunerea străinilor, fără ca măcar să'şi dea osteneala să'şi documenteze dorinţa de a se impămêntenì. (Aplause).

Naturalizarea individuală implică in sine insăşi cererea Evreilor, manifestarea dorinţei lor de a fi cetăţeni români; prin ea se va impedeca din capul locului rĕul sentiment, că au venit in mijlocul nostru ajutaţi de presiunea străină sau de alianţa israelită (aplause): vor trebuì să documenteze că voesc să fie români: „M'am desbrăcat de presiunea străină, voiu impreună cu voi să lucrez pentru binele ţărei". (Aplause). Daca nu veţi face aşa, daca veţi primì o listă impusă, fără ca ei să o ceară, daca veţi primì o categorie, unde ei nu-şi manifestează voinţa ca să fie primiţi, aţi introdus in mijlocul nostru un element duşman, care va zice tot-d'auna: Nu am primit de la voi aceste drepturi, ci de la străini. (Aplause frenetice).

Şi acum dacă aş avea un glas, pe care din nenorocire nu-l am, care să străbată in Europa, aş zice: Pentru ce aceasta? Pentru ce voiţi să injosiţi România? Nici atâta

drept nu ne daţi ca să spunem Evreilor din ţară: manifestaţi măcar dorinţa că voiţi să fiţi cu noi? In numele cui aceasta? In numele umanităţii? Nici-o-dată!

Şi când zic aceste cuvinte, am conştiinţa că mě aflu in curentul ideelor de drept de stat, de omenire, in care se află şi cultura occidentală, căci de acolo le-am primit.

Un ultim cuvênt pentru guvern şi pentru majoritatea de care poate dispune. Aţi vorbit de unirea partidelor. Daţi-mi voie a intrebà: ce unire cereţi d-voastră? Numai unirea acelora cari părăsesc părerile şi sentimentele lor şi vin la ale d-voastre? Sau suntem in drept şi noi une-ori să zicem: părăsiţi-vě pe ale d-voastră şi veniţi la noi. (Aplause). Daţi o-dată voiă ţării de a zice: urmaţi-mě şi pe mine. Şi zicênd aşa, ştiu că cuvintele mele au un rěsunet şi in bărbaţii aceia cari au fost şi au condus ţara noastră de la 48 in coace. Eu ştiu, că şi d. Preşedinte ale acestei Cameri şi toţi miniştrii de pe acele bănci ar fi fericiţi când ar avea siguranţa, că această soluţiune ce o propune majoritatea delegaţilor ar triumfa; căci şi ei, ca şi fie-care dintre noi, n'ar voì ca să vază ţara aceasta nemulţumită. E acum casul de a vě zice: incercaţi o-dată; puneţi-vě in fruntea acestei mişcări, primiţi propunerea majorităţii, şi fiţi siguri că sunt argumente ca să se susţie şi in faţa Europei. (Aplause).

Vĕd inaintea mea atâţia bărbaţi, cari au condus România de la 1848 in coace; vĕd pe aceia cari se mândresc, că au venit in mijlocul poporului lor cu idea libertăţii po-

pulare. D-lor liberalii de la 1848, aţi venit cu deviza *Vox populi vox Dei!*... Fost-a vre-o-dată o cestiune, care să fi fost aşa de populară ca aceasta?

Puneţi-vě in fruntea acestei mişcări şi fiţi siguri, că ţara vě va bine-cuvênta şi vě va sprijinì Dumnezĕu! (Aplause prelungite).

